

Мета уроку:

знати:

- які речення називаються неповними;
- коли ставиться тире в неповних реченнях;
- яку роль виконують неповні речення в мовленні

BMİTH:

- розпізнавати неповні речення зпоміж інших видів речень, встановлювати пропущені члени речення;
- ставити тире в неповних реченнях;
- правильно інтонувати неповні речення;
- доречно використовувати їх в усному та писемному мовленні

Бліц - опитування

- Яку синтаксичну одиницю ми називаємо реченням?
- Назвіть види речень за будовою.
- Які є види речень за наявністю головних членів?

Встановити відповідності (усно)

1) Безособове речення	Учітесь, читайте, і чужому научайтесь, і свого не цурайтесь.
2) Означено-особове речення	А я собі у бур'яні Молюся богу
3) Узагальнено-особове речення	Мати! Старесенька мати!
4) Називне речення	Посадили над козаком явір та ялину
5)Неозначено-особове	Страшно впасти у кайдани,
речення	умирать в неволі.
6) Речення двоскладне	Тихими речами Привітаю вас, як діток,

I заплачу з вами.

Творче спостереження з елементами зіставлення

Порівняйте

Реве та стогне Дніпр широкий, сердитий вітер завива.

Додолу верби гне високі, горами хвилі підійма.

Реве та стогне Дніпр широкий, сердитий вітер завива.

Додолу верби<u>гне</u>високі, горами хвилі підійма.

1) **НЕПОВНЕ просте речення** — це таке речення, у якому пропущений один або кілька членів, що їх можна легко встановити за змістом.

ПОРІВНЯЙТЕ:

ПОВНІ РЕЧЕННЯ	НЕПОВНІ РЕЧЕННЯ
✓ За вікнами місто святкове шумить.	✓ За вікнами місто святкове.
✓ Хатина красується в сніговій шапці.	✓ Хатина в шапці сніговій.

2) Неповними можуть бути двоскладні та односкладні речення.

3:

- 3) Пропущені в неповних реченнях члени речення можна відтворити
- **попереднього речення:** Грубість заважає правильно зрозуміти сказане співрозмовником. Крім того, [?] стає на заваді взаємодії з ним (з посібника);
- **наступного речення:** Як [?] мене завжди чекала, як виглядала! Я вдячний за це своїй матері! (3 листа);
- змісту самого речення: Києве мій, ти [?] у серці завжди (В. Сосюра);
- **ситуації спілкування:** Помелом [?]/ Щоб духу в хаті не було! (Т.Шевченко).

- 4) Найчастіше неповні речення вживають у висловлюваннях розмовно-побутового та художнього стилів (поет. текстах).
- 5) Якщо на місці пропущеного члена речення у вимові роблять паузу, на письмі ставлять тире: У очах синій льон і пісня. Козаку найперше воля.
- 6) Неповним реченням часто є друга частина складного речення:

Черв'як точить дерево, а сумління — людину. Старе дерево ламається, молоде — хитається (Нар. творчість).

Слово пропускають із метою уникнення його повтору. У такому випадку на місці пропущеного слова ставлять <u>тире</u>.

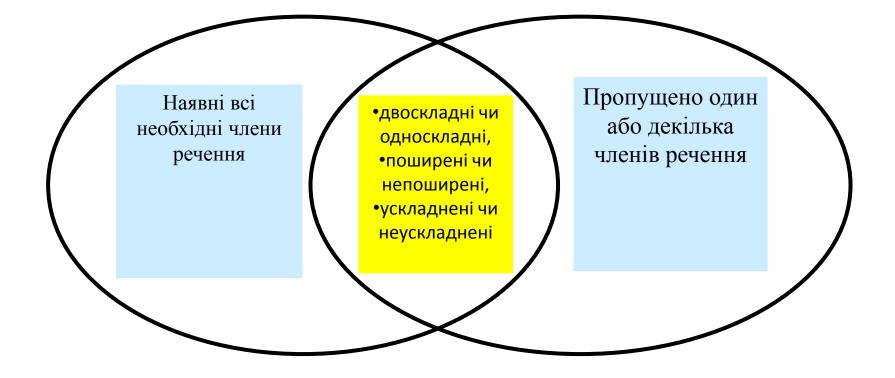
7) Неповні речення не слід плутати з односкладними реченнями!

В односкладних реченнях немає і не може бути другого головного члена, він не пропущений і не визначається з попереднього чи наступного речень, за ситуацією або за змістом.

Порівняймо!

Повні речення

Неповні речення

Граматична трансформація

Подані повні речення трансформувати в неповні, вилучивши з них дієслова-присудки. Записати, ставлячи на місці пропуску присудка тире.

- 1. Праворуч видніється очерет, ліворуч видніються тополі, сосни, яблука, черешні (*I. Сенченко*). 2. Обабіч гірської річки Брустурни розташовані гуцульські оселі (*М.Грепиняк*). 3. Над горами світить платинове, сліпуче сонце (*В. Винниченко*). 4. Довкола знаходиться повно мулу й ломаччя (*В. Гей*).
- Чи потрібний попередній контекст, для того щоб зрозуміти зміст відновлених неповних речень?
- Зробити синтаксичний розбір третього речення, скориставшись алгоритмом.

Перевір себе!

1. Праворуч — очерет, ліворуч тополі, сосни, яблука, черешні (І.Сенченко). 2. Обабіч гірської річки — гуцульські осел**і** Брустурни (М.Грепиняк). 3. Над горами - платинове, сліпуче сонце (В. Вінниченко). 4. Довкола — повно мулу й ломаччя (*В. Гей*).

"Я – редактор"

(прибрати «зайві» слова, поставити тире).

Одна неволя панська, а друга неволя царська.

Наприклад: Одна неволя панська, а друга – царська.

Той жінку покинув, а той покинув сестру, а найменший покинув молоду дівчину.

Минає рік, минає і два, минає і п'ять років... Росте Тарас Шевченко.

Творче моделювання

Змоделювати висловлювання так, щоб зміст неповного речення визначався з попереднього контексту. Записати змодельовані висловлювання, поєднавши за змістом речення правого й лівого стовпчиків. (1-Д і т.д.)

- 1 Любили учні математика Дмитра Івановича Добичина.
 - 2 За дубом стояло теля.
 - 3 Згадки про Україну.
- 4 Високо наді мною стоїть Мисливиця.
- 5 Сашко стоїть стрункий і міцний.
- 6 Стежка помалу зійшла нанівець.

- **А** Про Дніпро, видно, йому дуже болить.
- Б Згодом і зовсім пропала.
- В Відбилося, мабуть, заблудило.
 - Г Подорослішав, виріс.
- Д Ніколи не лає учнів, не насміхається.
- Е Дивиться згори вниз.

